

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 26 lutego 2019 r.*

[Sprostowany postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2019 r.]

Europejski System Banków Centralnych – Skarga oparta na art. 14.2 akapit drugi statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego – Wydana przez organ krajowy decyzja zawieszająca prezesa krajowego banku centralnego w obowiązkach

W sprawach połączonych C-202/18 i C-238/18

mających za przedmiot dwie wniesione na podstawie art. 14.2 akapit drugi Protokołu w sprawie statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego skargi, złożone odpowiednio w dniach 16 marca i 3 kwietnia 2018 r.,

Ilmārs Rimšēvičs, reprezentowany przez S. Vārpiņša, M. Kvēpsa oraz I. Pazare, advokāti (C-202/18),

[Sprostowany postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2019 r.] **Europejski Bank Centralny (EBC)**, reprezentowany przez C. Zilioli, K. Kaiser i C. Kroppenstedta, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez D. Sarmienta Ramíreza-Escudera, abogado, i V. Čukste-Jurjevā, advokāte (C-238/18),

strona skarżąca,

przeciwko

Republice Łotewskiej, reprezentowanej przez I. Kucinę i J. Davidovičę, działające w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, J.C. Bonichot (sprawozdawca), A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, K. Jürimäe i C. Lycourgos, prezesi izb, A. Rosas, E. Juhász, E. Levits, L. Bay Larsen, D. Šváby i M. Berger, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: M. Aleksejev, kierownik wydziału,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 25 września 2018 r.,

* Język postępowania: łotewski.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 19 grudnia 2018 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 W wyniku skarg wniesionych na podstawie art. 14.2 akapit drugi Protokołu w sprawie Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego (zwanego dalej „statutem ESBC i EBC”) Ilmārs Rimšēvičs, prezes Latvijas Banka (banku centralnego Łotwy), z jednej strony, oraz Europejski Bank Centralny (EBC), działający na podstawie decyzji jego Rady Prezesów, z drugiej strony, kwestionują decyzję z dnia 19 lutego 2018 r., na mocy której Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (urząd antykorupcyjny, Łotwa, zwany dalej „KNAB”) zakazał czasowo I. Rimšēvičsowi pełnienia obowiązków prezesa banku centralnego Łotwy (zwaną dalej „sporną decyzją”).

Ramy prawne

Prawo Unii

- 2 Zgodnie z art. 129 TFUE:
„1. ESBC jest kierowany przez organy decyzyjne Europejskiego Banku Centralnego, którymi są Rada Prezesów i Zarząd.
2. Statut Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego, zwany dalej »[s]tatutem ESBC i EBC«, jest ustanowiony w [p]rotokole dołączonym do traktatów.
[...].”
- 3 Artykuł 130 TFUE stanowi, co następuje:
„W wykonywaniu uprawnień oraz zadań i obowiązków, które zostały im powierzone traktatami i statutem ESBC i EBC, ani Europejski Bank Centralny, ani krajowy bank centralny, ani członek któregośkolwiek z ich organów decyzyjnych nie zwracają się o instrukcje ani ich nie przyjmują od instytucji, organów ani jednostek organizacyjnych Unii, rządów państw członkowskich, ani jakiegokolwiek innego organu. Instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii, jak również rządy państw członkowskich zobowiązują się szanować tę zasadę i nie dążyć do wywierania wpływu na członków organów decyzyjnych Europejskiego Banku Centralnego lub krajowych banków centralnych przy wykonywaniu ich zadań”.
- 4 Artykuł 131 TFUE stanowi:
„Każde państwo członkowskie zapewnia zgodność swojego ustawodawstwa krajowego, w tym statutu krajowego banku centralnego, z traktatami i statutem ESBC i EBC”.
- 5 Artykuł 283 ust. 1 TFUE brzmi następująco:
„Rada Prezesów Europejskiego Banku Centralnego składa się z członków Zarządu Europejskiego Banku Centralnego i prezesów krajowych banków centralnych państw członkowskich, których walutą jest euro”.

6 Artykuł 14 statutu ESBC i EBC, zatytułowany „Krajowe banki centralne”, stanowi:

„14.1. Zgodnie z artykułem 131 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej każde państwo członkowskie zapewnia zgodność swojego ustawodawstwa, w tym statutu krajowego banku centralnego, z traktatami i niniejszym [s]tatutem.

14.2. Statuty krajowych banków centralnych przewidują w szczególności, że kadencja prezesa krajowego banku centralnego nie będzie krótsza niż pięć lat.

Prezes może zostać zwolniony z urzędu wyłącznie wówczas, gdy nie spełnia już warunków koniecznych do wykonywania swych funkcji lub dopuścił się poważnego uchybienia. Decyzja w tej sprawie może być zaskarżona do Trybunału Sprawiedliwości przez prezesa, którego dotyczy, lub Radę Prezesów z powodu naruszenia traktatów lub jakiegokolwiek reguły prawnej dotyczącej ich stosowania. Skargi takie powinny być wniesione w terminie dwóch miesięcy, stosownie do przypadku, od daty publikacji decyzji lub jej notyfikowania skarżącemu lub, w razie ich braku, od daty powzięcia przez niego wiadomości o tej decyzji.

14.3. Krajowe banki centralne są integralną częścią ESBC i działają zgodnie z wytycznymi i instrukcjami EBC. Rada Prezesów podejmuje kroki niezbędne w celu zapewnienia poszanowania wytycznych i instrukcji EBC oraz wymaga, aby dostarczano jej wszelkich niezbędnych informacji.

14.4. Krajowe banki centralne mogą wykonywać inne funkcje niż określone niniejszym [s]tatutem, chyba że Rada Prezesów, stanowiąc większością dwóch trzecich oddanych głosów, uzna, że są one sprzeczne z celami i zadaniami ESBC. Funkcje te krajowe banki centralne wykonują na własną odpowiedzialność i nie uważa się ich za część funkcji ESBC”.

Prawo łotewskie

7 Artykuł 241 ust. 2 Kriminālprocesa likums (łotewskiego kodeksu postępowania karnego) stanowi:

„W celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego względem podejrzanego bądź oskarżonego stosuje się środki zapobiegawcze, jeśli istnieją podstawy, by sądzić, że osoba ta będzie nadal prowadzić działalność przestępczą, zakłócać przebieg postępowania karnego lub pracę sądu czy też ukrywać się przed sądem lub organami ścigania”.

8 Zgodnie z art. 254 tego kodeksu:

„1. Zakaz zajmowania określonego stanowiska stanowi nałożony na podejrzanego lub oskarżonego na warunkach określonych w decyzji osoby odpowiedzialnej za prowadzenie postępowania zakaz wykonywania przez pewien okres czasu określonej pracy lub wykonywania obowiązków związanych z określonym stanowiskiem.

2. Ta decyzja zakazująca zajmowania określonego stanowiska jest przekazywana, w celu jej wykonania, pracodawcy lub innemu właściwemu organowi.

3. Decyzja, o której mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, jest wiążąca dla wszystkich urzędników i jest wykonywana w ciągu trzech dni roboczych od jej otrzymania. Urzędnik powiadamia osobę odpowiedzialną za prowadzenie postępowania o rozpoczęciu jej wykonania”.

9 Artykuł 389 ust. 1 tego kodeksu przewiduje:

„W przypadku prowadzenia dochodzenia wobec osoby, której przysługuje prawo do obrony i której prawa do dysponowania swym majątkiem zostaną wskutek czynności procesowych ograniczone, prowadzone dochodzenie winno zostać w odniesieniu do tej osoby zakończone czy też zastosowane przeciwko niej środki zapobiegawcze – uchylone w następującym terminie:

[...]

4) w przypadku szczególnie poważnego przestępstwa: dwadzieścia dwa miesiące”.

10 Artykuł 22 Likums par Latvijas Banku (ustawy o banku centralnym Łotwy) z dnia 19 maja 1992 r. (*Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs*, 1992, nr 22/23), stanowi:

„Prezes banku centralnego Łotwy jest powoływany przez Parlament na wniosek co najmniej dziesięciu posłów.

Wiceprezes i członkowie zarządu banku centralnego Łotwy są powoływani przez Parlament na wniosek prezesa tego banku.

Prezes, wiceprezes i członkowie zarządu banku centralnego Łotwy są powoływani na okres sześciu lat. W przypadku dobrowolnej rezygnacji członka rady lub zaprzestania przezeń pełnienia obowiązków z innego powodu przed upływem jego kadencji, nowy członek zarządu banku centralnego Łotwy jest powoływany na okres sześciu lat.

Prezes, wiceprezes i członkowie zarządu banku centralnego Łotwy mogą zostać odwołani przed upływem kadencji, o której mowa w akapicie trzecim niniejszego artykułu, wyłącznie w następujących przypadkach:

1. dobrowolnej rezygnacji;
2. poważnego uchybienia, o którym mowa w art. 14.2 [statutu ESBC i EBC];
3. gdy znajdują zastosowanie inne ze wskazanych w art. 14.2 [statutu ESBC i EBC] podstaw odwołania ze stanowiska.

W przypadku, o którym mowa w pkt 2 akapitu czwartego niniejszego artykułu, Parlament może podjąć decyzję o zwolnieniu z urzędu prezesa, wiceprezesa i członków zarządu banku centralnego Łotwy po uprawomocnieniu się wyroku skazującego.

Prezes banku centralnego Łotwy może przekazać wydaną przez Parlament decyzję o zwolnieniu go z urzędu do rozpatrzenia przez sąd wskazany w art. 14.2 [statutu ESBC i EBC]. Wiceprezes i członkowie zarządu banku centralnego Łotwy mogą przekazać wydaną przez Parlament decyzję o zwolnieniu ich z urzędu do rozpatrzenia przez sąd wskazany w kodeksie postępowania administracyjnego”.

11 Zgodnie z brzmieniem art. 2 ust. 1 i 2 Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums (łotewskiej ustawy o urzędzie antykorupcyjnym, *Latvijas Vēstnesis*, 2002, nr 65):

„1. Urząd jest organem administracji publicznej wykonującym określone w niniejszej ustawie zadania polegające na zapobieganiu i zwalczaniu korupcji [...].

2. Kontrolę nad urzędem sprawuje rada ministrów. Rada ministrów sprawuje kontrolę instytucjonalną poprzez swego prezesa. Sprawowana przez prezesa rady ministrów kontrola obejmuje przysługujące mu uprawnienie do dokonywania przeglądu zgodności z prawem decyzji administracyjnych wydanych przez szefa urzędu oraz do stwierdzenia nieważności decyzji podjętych w sposób niezgodny z prawem, a także – w przypadku bezprawnego zaniechania działania – do nakazania podjęcia decyzji. Przysługujące radzie ministrów uprawnienia kontrolne nie obejmują decyzji wydawanych przez urząd w ramach sprawowania obowiązków wskazanych w art. 7, 8, 9 i 9¹ niniejszej ustawy”.

12 Artykuł 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o urzędzie antykorupcyjnym brzmi następująco:

„W ramach wykonywania zadania polegającego na zwalczaniu korupcji urząd:

[...]

2) prowadzi czynności dochodzeniowe i operacyjne w celu wykrywania powiązanych z korupcją przestępstw popełnionych [przez osoby zatrudnione] w służbach instytucji publicznych”.

Okoliczności powstania sporów

13 Na mocy uchwały parlamentu łotewskiego z dnia 31 października 2013 r. I. Rimšēvičs został powołany na stanowisko prezesa banku centralnego Łotwy na okres sześciu lat, od dnia 21 grudnia 2013 r. do dnia 21 grudnia 2019 r.

14 W dniu 17 lutego 2018 r. I. Rimšēvičs został zatrzymany wskutek wszczęcia przeciwko niemu przez KNAB dochodzenia w dniu 15 lutego tego samego roku.

15 Zgodnie z posiadanymi przez Trybunał informacjami jest on podejrzewany o to, że w trakcie 2013 r., pełniąc obowiązki prezesa banku centralnego Łotwy, ubiegał się o łapówkę i przyjął łapówkę wręczoną mu w celu wywarcia wpływu w interesie prywatnego łotewskiego banku.

16 W dniu 19 lutego 2018 r., kiedy I. Rimšēvičs został zwolniony, KNAB wydał sporną decyzję, nakładając na niego szereg środków ograniczających, a mianowicie zakaz wykonywania przezeń pełnionych w banku centralnym Łotwy uprawnień decyzyjnych, kontrolnych i nadzorczych, a w szczególności wykonywania przezeń obowiązków prezesa tego banku centralnego, obowiązek złożenia poręczenia majątkowego oraz zakaz poprzestawiania z określonymi osobami i opuszczania kraju bez uprzedniego zezwolenia.

17 W dniu 27 lutego 2018 r. sędzia śledczy Rīgas rajona tiesa (sądu rejonowego w Rydze, Łotwa) oddalił skargę wniesioną przez I. Rimšēvičsa w dniu 23 lutego przeciwko dwóm z nałożonych przez KNAB środków ograniczających, a mianowicie zakazowi wykonywania przezeń obowiązków w banku centralnym Łotwy oraz zakazowi opuszczania kraju bez zezwolenia.

18 W dniu 28 czerwca 2018 r. I. Rimšēvičs został oskarżony przez zajmującego się jego sprawą prokuratora o:

- przyjęcie jako gratyfikacji łapówki w postaci wyjazdu wypoczynkowego;
- zaakceptowanie propozycji łapówki na kwotę 500 000 EUR oraz
- zaakceptowanie łapówki na kwotę 250 000 EUR.

Żądania stron i postępowanie przed Trybunałem

- 19 W skardze w sprawie C-202/18 I. Rimšēvičs wnosi do Trybunału o:
- stwierdzenie, że został on w drodze spornej decyzji bezprawnie zwolniony z urzędu prezesa banku centralnego Łotwy;
  - stwierdzenie niezgodności z prawem środka ograniczającego polegającego na ustanowieniu w zaskarżonej decyzji zakazu wykonywania obowiązków i uprawnień prezesa banku centralnego Łotwy oraz
  - stwierdzenie, że wynikające z zaskarżonej decyzji ograniczenia dotyczące wykonywania obowiązków i uprawnień członka Rady Prezesów EBC zostały ustanowione w sposób niezgodny z prawem.
- 20 W skardze w sprawie C-238/18 EBC wnosi do Trybunału o:
- nakazanie Republice Łotewskiej, na podstawie art. 24 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz art. 62 regulaminu postępowania przed Trybunałem, przedstawienia wszelkich mających znaczenie informacji związanych z prowadzonym przez KNAB przeciwko prezesowi centralnego banku Łotwy dochodzeniem;
  - stwierdzenie, na podstawie art. 14.2 statutu ESBC i BCE, że Republika Łotewska naruszyła akapit drugi wspomnianego przepisu:
    - poprzez zwolnienie osoby zajmującej stanowisko prezesa centralnego banku Łotwy z urzędu jeszcze przed wydaniem przez niezależny sąd skazującego wyroku co do istoty sprawy,
    - skoro nie zachodzą, jeśli nie potwierdzą tego przedstawione przez Republikę Łotewską dowody, żadne wyjątkowe okoliczności, które uzasadniałyby zwolnienie M. Rimšēvičsa z urzędu w niniejszym przypadku,
  - obciążenie Republiki Łotewskiej kosztami postępowania.
- 21 Republika Łotewska wnosi o oddalenie obu skarg.
- 22 W odrębnym piśmie złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 3 kwietnia 2018 r., czyli w tym samym dniu co skarga, EBC zwrócił się do Trybunału o rozpoznanie sprawy C-238/18 w trybie przyspieszonym zgodnie z art. 53 § 4 i art. 133 regulaminu postępowania. Postanowieniem z dnia 12 czerwca 2018 r., EBC/Łotwa (C-238/18, niepublikowanym, EU:C:2018:488), prezes Trybunału uwzględnił ten wniosek.
- 23 W wydanym w tym samym dniu postanowieniu Rimšēvičs/Łotwa (C-202/18, niepublikowanym, EU:C:2018:489), prezes Trybunału Sprawiedliwości z urzędu, na podstawie art. 133 § 3 regulaminu postępowania, po wezwaniu I. Rimšēvičsa i Republiki Łotewskiej do przedstawienia ich uwag w tym względzie, zadecydował o rozpatrzeniu również sprawy C-202/18 w trybie przyspieszonym.
- 24 Złożonym w sekretariacie Trybunału również w dniu 3 kwietnia 2018 r. piśmie EBC zwrócił się do Trybunału na podstawie art. 279 TFUE i art. 160 regulaminu postępowania o zastosowanie środków tymczasowych polegających na nakazaniu Republice Łotewskiej tymczasowego zawieszenia nałożonego na I. Rimšēvičsa zakazu pełnienia obowiązków prezesa banku centralnego Łotwy, co umożliwi mu, jako członkowi Rady Prezesów EBC, wykonywanie zadań pozbawionych związku z przedmiotem prowadzonego przez prokuraturę dochodzenia lub też, przynajmniej, zezwolenie I. Rimšēvičsowi na wskazanie osoby, która zastąpi go jako członka tej rady.

- 25 Postanowieniem z dnia 20 lipca 2018 r., EBC/Łotwa (C-238/18 R, niepublikowanym, EU:C:2018:581), wiceprezes Trybunału nakazał Republice Łotewskiej podjęcie środków niezbędnych w celu zawieszenia, do czasu ogłoszenia wyroku kończącego sprawę C-238/18, środków ograniczających przyjętych przez KNAB w stosunku do I. Rimšēviča w dniu 19 lutego 2018 r. w zakresie, w jakim środki te uniemożliwiają mu powołanie zastępcy, który zastąpi go jako członka Rady Prezesów EBC, oraz odrzucił wnioski o zastosowanie środków tymczasowych w pozostałej części.
- 26 Na wspólnej dla obu spraw rozprawie, która miała miejsce w dniu 25 września 2018 r., prezes Trybunału zwrócił się do przedstawicieli Republiki Łotewskiej o przekazanie Trybunałowi w terminie ośmiu dni dokumentów uzasadniających przyjęte w dniu 19 lutego 2018 r. przez KNAB wobec I. Rimšēviča środki ograniczające.
- 27 Pismem zarejestrowanym w sekretariacie Trybunału w dniu 2 października 2018 r. Republika Łotewska przesłała 44 dokumenty.
- 28 W przedstawionych w przedmiocie tych dokumentów uwagach I. Rimšēvičs i EBC zgodnie twierdzili, że Republika Łotewska nie udowodniła winy I. Rimšēviča ani też nie uzasadniła przyjętych wobec niego środków ograniczających.
- 29 Po wysłuchaniu stanowisk stron Trybunał postanowił, w zastosowaniu art. 54 § 1 regulaminu postępowania, połączyć dotyczące dwóch skierowanych przeciwko spornej decyzji skarg sprawy C-202/18 i C-238/18 do wydania wyroku.

W przedmiocie właściwości Trybunału

Argumentacja stron

- 30 Republika Łotewska podnosi, że Trybunał nie jest właściwy do rozpoznania wniesionych przez I. Rimšēviča i EBC skarg.

W sprawie C-202/18

- 31 Zdaniem Republiki Łotewskiej I. Rimšēvičs chce, aby Trybunał dokonał oceny zgodności z prawem i proporcjonalności środków przyjętych przez organ prowadzący dochodzenie w zastosowaniu przepisów łotewskiego kodeksu postępowania karnego. Zwraca się on do Trybunału o ingerencję w przebieg postępowania karnego, co może mieć znaczący wpływ na dochodzenie i postawienie oskarżonego przed sądem na podstawie przepisów łotewskiego prawa. Zdaniem Republiki Łotewskiej rozpoznanie zawartych w skardze żądań wykracza poza właściwość Trybunału. Uwzględnienie ich przez Trybunał byłoby sprzeczne z art. 276 TFUE.
- 32 Ilmārs Rimšēvičs jest natomiast zdania, że zastosowany wobec niego na nieokreślony czas zakaz pełnienia obowiązków prezesa banku centralnego Łotwy należy uznać za zwolnienie go z urzędu, którą to kwestię Trybunał jest właściwy rozpatrzyć na mocy art. 14.2 statutu ESBC i EBC.

W sprawie C-238/18

- 33 Republika Łotewska twierdzi, że jedynym aktem, który można zaskarżyć na podstawie art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC, jest decyzja kończąca stosunek prawny i instytucjonalny łączący prezesa krajowego banku centralnego z tą instytucją; nie można zaś w tej drodze zaskarżyć jakiegokolwiek nakładającej nań obowiązki decyzji. To państwo członkowskie twierdzi, że, w celu kwalifikacji decyzji o zakończeniu takiego stosunku prawnego, nie ma potrzeby wprowadzania rozróżnienia między

pojęciami „zwolnienia z urzędu” w rozumieniu tego artykułu oraz „dymisji”, o której mowa w art. 246, 247 i 286 TFUE i w art. 11.4 statutu ESBC i EBC czy „odwołania” z art. 26 ust. 4 rozporządzenia Rady (UE) nr 1024/2013 z dnia 15 października 2013 r. powierzającego Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególne zadania w odniesieniu do polityki związanej z nadzorem ostrożnościowym nad instytucjami kredytowymi (Dz.U. 2013, L 287, s. 63), ponieważ te pojęcia są równoważne co do ich skutków. Republika Łotewska podnosi ponadto, że wyrażenia użyte w łotewskiej wersji językowej tych przepisów są zamienne.

- 34 Sporna decyzja nie ma zaś na celu zakończenia stosunku prawnego i instytucjonalnego łączącego bank centralny Łotwy z jego prezesem, a jedynie zapewnienie przeprowadzenia w efektywny sposób dotyczącego go dochodzenia.
- 35 W pierwszej kolejności środek ten ma czasowy charakter i może w każdej chwili zostać zmieniony lub uchylony. Zgodnie z art. 389 ust. 1 pkt 4 łotewskiego kodeksu postępowania karnego w przypadku szczególnie poważnego przestępstwa, czyli takiego, o jakiego popełnienie podejrzany jest I. Rimšēvičs, wszczęte przeciwko niemu dochodzenie winno zostać zakończone czy też zastosowane przeciwko niemu środki zapobiegawcze – uchylone w ciągu 22 miesięcy od objęcia go tym dochodzeniem. Ponadto z art. 249 ust. 1 łotewskiego kodeksu postępowania karnego wynika, że zastosowany wobec danej osoby ograniczający środek procesowy należy uchylić, jeżeli stał się on bezprzedmiotowy lub jeżeli przesądzające o wyborze tego środka zachowanie się tej osoby czy też okoliczności uległy zmianie.
- 36 W drugiej kolejności, podczas gdy zgodnie z art. 22 ustawy o banku centralnym Łotwy to jedynie Parlament tego kraju jest uprawniony do zwolnienia prezesa tego banku z urzędu, organ ten nie wydał takiej decyzji.
- 37 Ponadto przyjęcie wykładni, zgodnie z którą decyzja taka jak ta sporna w niniejszym przypadku wchodziłaby w zakres zastosowania art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC, byłoby sprzeczne z art. 276 TFUE. Artykuł 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC nie dotyczy bowiem umożliwienia Trybunałowi interwencji w przebieg prowadzonego postępowania karnego, tylko ma cel zapewnienia, że prezes krajowego banku centralnego nie zostanie zwolniony przez władze krajowe ze swego urzędu w niezgodny z prawem sposób. Przyjęcie przez Trybunał do rozpatrzenia wniesionej przez EBC skargi wiązałoby się zaś z ponownym przeanalizowaniem, tym razem przez Trybunał, okoliczności i dowodów zebranych w toku prowadzonego na Łotwie postępowania karnego, które uzasadniały nałożenie na I. Rimšēviča środków ograniczających i, co za tym idzie, wkroczenia w kompetencje organów władz krajowych.
- 38 Niezależność zarządu banku centralnego Łotwy została również zdaniem tego państwa członkowskiego, zgodnie z art. 7 statutu ESBC i EBC, zagwarantowana w art. 13 ustawy o banku centralnym Łotwy. Ta niezależność w wykonywaniu zadań tego banku nie przyznaje jego prezesowi żadnego immunitetu w sprawach karnych i nie nakłada na łotewskie organy ścigania żadnych ograniczeń w tym zakresie. Celem zapewnienia niezależności i stabilności banku centralnego Łotwy ustawa ta ustanawia urząd wiceprezesa, którego powołanie przez Parlament odbywa się na takich samych zasadach, jak ma to miejsce w przypadku prezesa, i korzysta on z tych samych gwarancji; ponadto wiceprezes pełni funkcje prezesa tego banku pod jego nieobecność, gdy został on zwolniony ze swego urzędu czy też w przypadku upływu jego kadencji. Zdaniem Republiki Łotewskiej w takim przypadku należy uznać tego wiceprezesa za „prezesa” w rozumieniu art. 283 ust. 1 TFUE i art. 10.1 statutu ESBC i EBC oraz, co za tym idzie, przyznać mu prawo do zasiadania w Radzie Prezesów EBC.
- 39 Wreszcie akta niniejszej sprawy są objęte, zgodnie z art. 375 ust. 1 łotewskiego kodeksu postępowania karnego, tajemnicą dochodzenia, a zatem nie można ich podawać do wiadomości podmiotom, które nie biorą udziału w tym postępowaniu. Trybunał winien zatem również oddalić wniesiony przez EBC wniosek mający na celu nakazanie Republice Łotewskiej przedstawienia mających znaczenie informacji odnoszących się do prowadzonego przez KNAB wobec I. Rimšēviča dochodzenia.

- 40 EBC jest natomiast zdania, że jego skarga wchodzi w zakres zastosowania art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC.
- 41 Podkreśla w tym względzie znaczenie ustanowionej w art. 130 TFUE zasady niezależności ESBC i EBC, która ma na celu umożliwienie EBC wykonywania bez nacisków politycznych powierzonych mu w traktacie FUE zadań. Artykuł 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC wdraża tę zasadę, określając warunki, których spełnienie może skutkować zwolnieniem z urzędu prezesa krajowego banku centralnego, jak również umożliwiając skontrolowanie przez Trybunał zgodności z prawem takiego zwolnienia.
- 42 Biorąc pod uwagę cel, w jakim ten przepis został ustanowiony, należy uznać, że zakaz pełnienia jakichkolwiek obowiązków związanych ze stanowiskiem prezesa krajowego banku centralnego, nawet jeżeli nie prowadzi on formalnie do rozwiązania prawnego i instytucjonalnego stosunku łączącego go z tym bankiem, powinien być uznany za równoznaczny ze zwolnieniem z urzędu w rozumieniu art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC. W przypadku przyjęcia odmiennej wykładni państwa członkowskie, przyjmując tego rodzaju środki, mogłyby obchodzić przewidzianą w tym akcie zasadę niezależności. Z tą niezależnością prezesa kolidowałby również nałożony nań czasowy zakaz pełnienia obowiązków, zwłaszcza zaś w sytuacji, gdy, tak jak w niniejszym przypadku, okres obowiązywania tego zakazu nie jest znany i istnieje prawdopodobieństwo, że może on przestać obowiązywać dopiero po upływie kadencji prezesa.

Ocena Trybunału

- 43 Republika Łotewska twierdzi w pierwszej kolejności, że mająca czasowy charakter sporna decyzja nie „zwolniła z urzędu” prezesa banku centralnego Łotwy. Jedynymi aktami, które można wnieść skargę na podstawie art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC, są bowiem decyzje kończące stosunek prawny i instytucjonalny łączący prezesa krajowego banku centralnego z tym bankiem.
- 44 W tym względzie należy stwierdzić, iż prawdą jest, że, jak podniosła rzecznik generalna w pkt 78 swej opinii, należy uznać, iż wyrażenia użyte w art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC w celu zdefiniowania przedmiotu przewidzianej w nim skargi nawiązują, zarówno w łotewskiej, jak i w kilku innych wersjach językowych tego przepisu, do ostatecznego zerwania stosunku łączącego krajowy bank centralny z jego prezesem.
- 45 Niemniej jednak zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której część on stanowi (zob. w szczególności wyrok z dnia 17 kwietnia 2018 r., Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 46 W tym względzie należy przypomnieć, że autorzy traktatu WE i następnie traktatu FUE mieli zamiar zagwarantowania EBC i ESBC niezależności w wykonywaniu powierzonych im w traktacie zadań (zob. podobnie wyrok z dnia 10 lipca 2003 r., Komisja/EBC, C-11/00, EU:C:2003:395, pkt 130).
- 47 Wola ta wyraża się najpełniej w art. 130 TFUE, który w swej istocie został powtórzony w art. 7 statutu ESBC i EBC, i w których to przepisach zawarto, po pierwsze, skierowany do EBC i krajowych banków centralnych, jak również członków ich organów decyzyjnych wyraźny zakaz zwracania się o instrukcje do instytucji, organów czy też jednostek organizacyjnych Unii, rządów państw członkowskich czy też jakiegokolwiek innego organu, jak również przyjmowania takich instrukcji oraz, po drugie, skierowany do tych instytucji, organów czy też jednostek organizacyjnych Unii, jak również rządów państw członkowskich zakaz usiłowania wywierania wpływu na członków organów decyzyjnych EBC i krajowych banków centralnych przy wykonywaniu przez nie ich zadań (zob. podobnie wyrok z dnia 10 lipca 2003 r. Komisja/EBC, C-11/00, EU:C:2003:395, pkt 131). Przepisy te mają więc w istocie na celu umożliwienie ESBC skutecznej realizacji celów związanych z powierzonymi mu zadaniami, dzięki

niezależnemu wykonywaniu specyficznych uprawnień, które w związku z tym przysługują mu na podstawie prawa pierwotnego (zob. podobnie wyrok z dnia 16 czerwca 2015 r., Gauweiler i in., C-62/14, EU:C:2015:400, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 48 To właśnie w celu zapewnienia funkcjonalnej niezależności prezesów krajowych banków centralnych – którzy, zgodnie z art. 282 ust. 1 TFUE, wspólnie z EBC tworzą ESBC – art. 14.2 statutu ESBC i EBC stanowi, że ich kadencja nie będzie krótsza niż pięć lat, że mogą oni zostać zwolnieni z urzędu jedynie w przypadku, gdy nie spełniają już warunków koniecznych do wykonywania swych funkcji lub dopuścili się poważnego uchybienia, jak również ustanawia możliwość zaskarżenia tego aktu przed Trybunałem przez zwolnionego prezesa czy też Radę Prezesów EBC.
- 49 Przyznając bezpośrednio Trybunałowi uprawnienie do kontroli zgodności z prawem decyzji w przedmiocie zwolnienia prezesa krajowego banku centralnego z urzędu państwa członkowskie podkreśliły wagę, jaką przywiązują do niezależności osób pełniących te funkcje.
- 50 Zgodnie bowiem z art. 283 ust. 1 TFUE i art. 10.1 statutu ESBC i EBC prezesi krajowych banków centralnych państw członkowskich, których walutą jest euro, są członkami Rady Prezesów EBC, będącą, zgodnie z art. 12.1 tego statutu, głównym organem decyzyjnym Eurosystemu i, w zastosowaniu art. 26 ust. 8 rozporządzenia nr 1024/2013, jedynym organem decyzyjnym EBC w ramach jednolitego mechanizmu nadzorczego.
- 51 Gdyby zaś można było podjąć nieuzasadnioną decyzję o zwolnieniu prezesów krajowych banków centralnych z urzędu, ich niezależność zostałaby poważnie zagrożona, podobnie jak, co za tym idzie, niezależność Rady Prezesów EBC.
- 52 W tym względzie należy po pierwsze zauważyć, że nałożony na prezesa krajowego banku centralnego czasowy zakaz pełnienia przezeń obowiązków może stanowić środek służący wywieraniu na niego nacisku. Z jednej strony, o czym świadczą okoliczności rozpatrywanych spraw, taki zakaz może mieć szczególną wagę w przypadku prezesa, na którego został nałożony, w sytuacji gdy został ustanowiony na nieokreślony czas i może w związku z tym obowiązywać przez znaczną część jego kadencji. Z drugiej strony, ze względu na swój czasowy charakter, zakaz ten może stanowić skuteczny środek nacisku, tym bardziej że, jak wskazała Republika Łotewska w odniesieniu do spornej decyzji, może on zostać uchylony w każdej chwili, nie tylko w zależności od wyników dochodzenia, ale również – w zależności od zachowania prezesa, na którego został nałożony.
- 53 Następnie, gdyby nałożony na prezesa zakaz pełnienia przezeń obowiązków miałby nie podlegać jakiegokolwiek kontroli sprawowanej przez Trybunał na mocy art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC ze względu na to, że ma on czasowy charakter, państwo członkowskie, przyjmując następujące po sobie kolejne środki tymczasowe, miałyby możliwość uniknięcia takiej kontroli, efektem czego, jak wskazała rzecznik generalna w pkt 75 swojej opinii, przepis ten mógłby zostać pozbawiony swej skuteczności (effet utile).
- 54 Tak więc nie ma pewności co do tego, czy sporna decyzja, co do zasady tymczasowa, nie mogłaby być ostateczna ze względu na swe skutki, w sytuacji gdy, zgodnie z informacjami dostarczonymi przez samą Republikę Łotewską, na mocy art. 389 łotewskiego kodeksu postępowania karnego możliwe jest utrzymanie w mocy środków i ograniczeń przyjętych na jego podstawie przez 22 miesiące, czyli aż do końca kadencji I. Rimšēviča, przewidzianego na grudzień 2019 r.
- 55 Tak więc zarówno z woli autorów traktatu FUE, jak i ogólnej systematyki statutu ESBC i EBC, a także z celu przyświecającego art. 14.2 akapit drugi tego statutu wynika, że na mocy tego przepisu Trybunał jest właściwy do rozpoznania skargi skierowanej przeciwko środkowi takiemu jak zawarty w spornej decyzji czasowy zakaz pełnienia obowiązków przez prezesa banku centralnego Łotwy.

- 56 W drugiej kolejności Republika Łotewska twierdzi, że Trybunał nie jest właściwy do rozpatrywania decyzji, która, jego zdaniem, ma na celu zapewnienie skutecznego przebiegu postępowania karnego wszczętego przeciwko osobie, której ta decyzja dotyczy. Ocena elementów uzasadniających nałożenie w ramach postępowania karnego środków ograniczających należy bowiem do wyłącznej właściwości organów władz krajowych. Elementy te są ponadto objęte, zgodnie z art. 375 ust. 1 łotewskiego kodeksu postępowania karnego, tajemnicą dochodzenia, i, co za tym idzie, nie można ich podawać do wiadomości podmiotom, które nie biorą udziału w tym postępowaniu. Zdaniem Republiki Łotewskiej ten brak właściwości Trybunału potwierdza art. 276 TFUE, ponieważ stanowi on, że „[w] wykonywaniu swoich uprawnień dotyczących postanowień części trzeciej tytuł V rozdziały 4 i 5 [traktatu FUE] odnoszących się do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie jest właściwy w zakresie kontroli ważności lub proporcjonalności działań policji lub innych organów ścigania w państwie członkowskim ani do orzekania w sprawie wykonywania przez państwa członkowskie obowiązków dotyczących utrzymania porządku publicznego i ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego”.
- 57 W tym względzie, choć prawdą jest, że autorzy traktatów przyznali Unii w dziedzinie prawa karnego jedynie ograniczone uprawnienia, niemniej jednak z orzecznictwa Trybunału wynika, iż prawo Unii nakłada ograniczenia na kompetencje państw członkowskich w tej dziedzinie (wyrok z dnia 15 września 2011 r., Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 31). Państwa członkowskie winny bowiem wykonywać przysługujące im w tej dziedzinie uprawnienia nie tylko z poszanowaniem zagwarantowanych prawem Unii swobód podstawowych (zob. podobnie wyroki: z dnia 2 lutego 1989 r., Cowan, 186/87, EU:C:1989:47, pkt 19; z dnia 19 stycznia 1999 r., Calfa, C-348/96, EU:C:1999:6, pkt 17), a także całokształtu prawa Unii, w szczególności – pierwotnego. W związku z tym przepisy krajowego prawa karnego nie mogą stanowić przeszkody dla przewidzianej w art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC jurysdykcji Trybunału we wszystkich przypadkach, w których przepis ten ma zastosowanie.
- 58 Nie można ponadto przyjąć argumentu przedstawionego przez Republikę Łotewską w oparciu o art. 276 TFUE.
- 59 Postanowienie to ogranicza jedynie kompetencje Trybunału przy korzystaniu z uprawnień wynikających z przepisów części trzeciej tytuł V rozdziały 4 i 5 traktatu FUE. Jak zaś podniosła rzecznik generalna w pkt 82 swej opinii, niniejsza sprawa nie dotyczy tych uprawnień, tylko kompetencji przyznanych Trybunałowi wyraźnie i bezpośrednio w art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC.
- 60 Wreszcie w trzeciej kolejności Republika Łotewska podkreśla niedopuszczalne jej zdaniem konsekwencje, jakie pociągnęłyby za sobą uznanie, że Trybunałowi przysługuje ta kompetencja. Zdaniem tego państwa członkowskiego oznaczałoby to przyznanie prezesowi centralnego banku Łotwy immunitetu w sprawach karnych, ograniczyłoby możliwość zastosowania wobec niego środków ograniczających i wywarłoby znaczący wpływ na przebieg postępowania karnego.
- 61 W tym względzie należy podkreślić, że art. 14.2 statutu ESBC i EBC nie przyznaje prezesowi krajowego banku centralnego immunitetu w sprawach karnych ani też nie ogranicza środków zabezpieczających, które mogą zostać na niego nałożone. Artykuł ten przyznaje mu i Radzie Prezesów EBC prawo do zaskarżenia przed Trybunałem wszelkich decyzji, na mocy których taki prezes został zwolniony z urzędu. Ewentualny zbieg przewidzianej w tym przepisie skargi z krajowym postępowaniem karnym dotyczy więc tylko wyjątkowego przypadku, w którym takie postępowanie prowadzi do przyjęcia wobec prezesa krajowego banku centralnego środka tymczasowego, który może być zrównany ze zwolnieniem z urzędu w rozumieniu tego przepisu. Jednak nawet w tym przypadku żaden z przedstawionych przez Republikę Łotewską elementów nie świadczy o tym, że przewidziany w statucie środek prawny może stanowić przeszkodę dla normalnego przebiegu dochodzenia.

- 62 Z całości powyższych rozważań wynika, że zarzut braku kompetencji Trybunału do rozpatrzenia skarg wniesionych przez I. Rimšēviča i EBC na podstawie art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC należy oddalić.
- 63 Należy również dodać, że ustanowiona w tym przepisie właściwość Trybunału ogranicza się do skarg w przedmiocie czasowego lub stałego zakazu wykonywania przez prezesa krajowego banku centralnego jego obowiązków. Tak więc sporna decyzja, na mocy której KNAB przyjął szereg środków ograniczających, podlega jurysdykcji Trybunału jedynie w takim zakresie, w jakim uniemożliwia ona czasowo I. Rimšēvičowi wykonywanie jego obowiązków prezesa banku centralnego Łotwy.

W przedmiocie skarg

W przedmiocie charakteru skarg

- 64 Skargi, które wpłynęły do Trybunału, zostały wniesione przez I. Rimšēviča, działającego w charakterze prezesa banku centralnego Łotwy, i przez EBC działający na podstawie decyzji Rady Prezesów w zastosowaniu art. 14.2 statutu ESBC i EBC. Niemniej jednak zawarte w tych dwóch skargach żądania zostały sformułowane w odmienny sposób. Ilmārs Rimšēvičs zwraca się bowiem do Trybunału o stwierdzenie, że wydana w imieniu Republiki Łotewskiej decyzja jest bezprawna, zaś EBC zwraca się do Trybunału o stwierdzenie, że Republika Łotewska dopuściła się naruszenia art. 14.2 statutu ESBC i EBC. Zapytany na rozprawie o charakter skargi przewidzianej w art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC wyjaśnił, że zwraca się do Trybunału o wydanie „orzeczenia deklaratoryjnego, tak jak ma to miejsce w przypadku postępowań w sprawie naruszenia”.
- 65 Niemniej jednak należy zwrócić uwagę na to, że art. 14.2 statutu ESBC i EBC nie zawiera żadnych wyraźnych ani dorozumianych odesłań do procedury stwierdzenia uchybienia zobowiązaniom [państwa członkowskiego], o której mowa w art. 258–260 TFUE.
- 66 Natomiast zarówno z literalnej, jak i systemowej oraz celowościowej wykładni art. 14.2 tego statutu wynika, że przewidziany w tym przepisie środek prawny jest skargą o stwierdzenie nieważności.
- 67 W odniesieniu w pierwszej kolejności do brzmienia tego przepisu należy zauważyć, że, podobnie jak ma to miejsce w przypadku skargi przewidzianej w art. 263 TFUE, środek prawny przewidziany w art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC może zostać wniesiony przez jednostkę, w tym przypadku zwolnionego z urzędu prezesa, na skierowaną do niego decyzję. Ponadto obie te skargi wnoszą się w tym samym dwumiesięcznym terminie, określonym w identyczny sposób w art. 263 akapit szósty TFUE i art. 14.2 akapit drugi tego statutu. Wreszcie oba te przepisy stanowią, używając takiego samego sformułowania, że skarżące mogą podnosić zarzuty „naruszenia traktatów lub jakiegokolwiek reguły prawnej” dotyczącej ich stosowania.
- 68 W drugiej kolejności, z podejścia systemowego wynika, że szczegółowe uregulowania zawarte w art. 14.2 statutu nie kolidują z charakterystyką skargi o stwierdzenie nieważności.
- 69 Statut, powierzając w art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC wyraźnie Trybunałowi kontrolę zgodności aktu prawa krajowego z „traktat[ami] lub jak[ąkolwiek] regułą] prawną] dotycząc[ą] ich stosowania”, niewątpliwie ustanawia odstępstwo od przewidzianego w traktatach, a w szczególności w art. 263 TFUE ogólnego podziału kompetencji pomiędzy sądy krajowe i sądy Unii, ponieważ skarga wniesiona na podstawie tego artykułu może dotyczyć jedynie aktów prawa Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 16 grudnia 1960 r., Humblet/Belgia, 6/60-IMM, EU:C:1960:48). Odstępstwo to można jednak wyjaśnić szczególnym kontekstem instytucjonalnym, w który się wpisuje ESBC. System ten stanowi bowiem w prawie Unii oryginalną konstrukcję prawną, która zrzesza i koordynuje ścisłą współpracę

instytucji krajowych, czyli krajowych banków centralnych i instytucji Unii, czyli EBC, i w której ramach panują inne relacje pomiędzy porządkiem prawnym Unii i porządkami krajowymi, jak również mniej wyraźne ich rozróżnienie.

- 70 W art. 14.2 statutu ESBC i EBC wyraźnie widać konsekwencje zastosowania tego zamierzonego przez autorów traktatów w przypadku ESBC bardzo zintegrowanego systemu, a w szczególności – podwójną rolę pełnioną przez prezesa krajowego banku centralnego, który jest niewątpliwie organem władzy krajowej, lecz działającym w ramach ESBC i jednocześnie zasiada, jeśli jest prezesem krajowego banku centralnego państwa członkowskiego, którego walutą jest euro, w głównym organie zarządzającym EBC. To ze względu na ten mieszany status, oraz, jak zostało to wskazane w pkt 48 niniejszego wyroku, w celu zapewnienia funkcjonalnej niezależności prezesów krajowych banków centralnych, wydana przez organ władzy krajowej decyzja o zwolnieniu któregoś z tych prezesów z urzędu może zostać zaskarżona do Trybunału.
- 71 Artykuł 14.2 dodaje więc do traktatowego systemu środków zaskarżenia bardzo szczególny rodzaj skargi, której specyfika wynika z bardzo małej liczby podmiotów, której ona przysługuje, swoistego przedmiotu decyzji, przeciwko którym może być ona kierowana, jak również wyjątkowych okoliczności, w których uprawnienie do wniesienia tej skargi może być wykonywane.
- 72 W trzeciej kolejności, charakter przewidzianej w art. 14.2 statutu ESBC i EBC skargi wynika również z celu, dla którego została ona ustanowiona. Jak zostało to wskazane w pkt 49 i nast. niniejszego wyroku, skarga ta stanowi jedną z głównych gwarancji tego, aby prezesi, choć powoływani przez państwa członkowskie i, w odpowiednim przypadku, przez nie odwoływani, wykonywali w pełni niezależnie zadania powierzone im w traktatach i nie przyjmowali, zgodnie z art. 130 TFUE oraz art. 7 statutu ESBC i EBC, żadnych instrukcji od organów władz krajowych. Stanowi ona więc istotną składową równowagi instytucjonalnej wymagającej w ramach ESBC ścisłej współpracy między krajowymi bankami centralnymi a EBC.
- 73 To właśnie ze względu na znaczenie tego celu oraz niedogodności związane z jakąkolwiek zwłoką w reakcji na podjętą z naruszeniem traktatów lub jakiegokolwiek reguły prawnej dotyczącej ich stosowania decyzję o zwolnieniu prezesa banku z urzędu autorzy tych traktatów ustanowili przysługujący EBC i danemu prezesowi środek służący do zaskarżenia takiego aktu przed Trybunałem. Jak bowiem w istocie stwierdził wiceprezes Trybunału w swej ocenie przesłanki pilności zawartej w postanowieniu w przedmiocie środków tymczasowych z dnia 20 lipca 2018 r., EBC/Łotwa (C-238/18 R, niepublikowanym, EU:C:2018:581, pkt 71, 72), przedłużająca się nieobecność członka Rady Prezesów może mieć poważny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie tego kluczowego organu EBC. Ponadto zwolnienie prezesa z urzędu może pociągać za sobą natychmiastowe i poważne konsekwencje dla samego zainteresowanego.
- 74 Tylko zaś skarga o stwierdzenie nieważności, której mogą towarzyszyć środki tymczasowe, jakie może zarządzić Trybunał w zastosowaniu art. 278 i 279 TFUE, pozwala rozwiązać obawy, w związku z istnieniem których ustanowiono ten środek zaskarżenia. W szczególności zamiary autorów statutu ESBC i EBC nie byłyby w zadowalający sposób uwzględnione, gdyby wydany na podstawie art. 14.2 akapit drugi tego statutu wyrok miał charakter deklaratoryjny, zaś jego skuteczność byłaby uzależniona od jego wykonania przez organy władz krajowych.
- 75 Ponadto należy przypomnieć, że jeśli Komisja Europejska uzna, iż państwo członkowskie uchybiło obowiązkowi ciążącym na nim na mocy art. 14 statutu ESBC i EBC, może ona, zgodnie z art. 258 TFUE, wydać uzasadnioną opinię w tym przedmiocie, a jeśli to państwo nie zastosuje się do tej opinii – wnieść do Trybunału skargę o stwierdzenie tego uchybienia. Tak więc nie można przyjąć, że, ustanawiając przewidziany w art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC środek zaskarżenia, autorzy tego przepisu zamierzali jedynie ustanowić procedurę równoległą do tej już przewidzianej w art. 258 TFUE.

- 76 Z powyższego wynika, że przewidziana w art. 14.2 akapit drugi tego statutu skarga może mieć za przedmiot stwierdzenie nieważności decyzji wydanej celem zwolnienia z urzędu prezesa krajowego banku centralnego.
- 77 Tak więc wniesione przez I. Rimšēviča i EBC skargi, które zostały wyraźnie złożone na podstawie art. 14.2 akapit drugi ESBC i EBC, należy zatem uznać za zmierzające do stwierdzenia nieważności spornej decyzji.

W przedmiocie zarzutu dotyczącego braku uzasadnienia spornej decyzji

Argumentacja stron

- 78 Ilmārs Rimšēvičs twierdzi, że sporna decyzja nie została uzasadniona.
- 79 Po pierwsze, jej wydanie nie zostało poprzedzone przeprowadzeniem odpowiedniego dochodzenia ani też wystarczającym postępowaniem dowodowym. KNAB przeprowadził to dochodzenie w ciągu dwóch dni; zostało ono wszczęte w dniu 15 lutego 2018 r., a już w dniu 17 lutego postanowiono I. Rimšēviča zatrzymać. Sam prokurator generalny Republiki Łotewskiej oświadczył w dniu 21 lutego 2018 r., że nie znaleziono niczego, co pozwalałoby w danym momencie stwierdzić, że doszło do popełnienia przestępstwa.
- 80 Po drugie, mało prawdopodobne jest, że prezes banku centralnego Łotwy dopuścił się przestępstwa, o które jest podejrzewany, a mianowicie przyjęcia łapówki od prywatnego banku łotewskiego, który zaprzestał działalności w 2016 r. i został postawiony w stan likwidacji. Nie dysponuje on bowiem uprawnieniami umożliwiającymi mu wywieranie jakiegokolwiek wpływu na działalność prywatnego banku. Ponadto wszystkie decyzje banku centralnego Łotwy są podejmowane kolegialnie. Sprawowanie nadzoru nad łotewskimi bankami prywatnymi nie należy do kompetencji banku centralnego Łotwy, tylko do komisji ds. rynków finansowych i kapitałowych, jak wynika to z art. 2 ust. 1 Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likums (łotewskiej ustawy o komisji ds. rynków finansowych i kapitałowych).
- 81 Po trzecie, źródło informacji leżących u podstaw dochodzenia nie było jego zdaniem wiarygodne. Zgodnie z informacjami podanymi do wiadomości skarżącego przez KNAB, osobą, która zgłosiła rzekomo popełnione w 2013 r. przestępstwo, był dawny członek zarządu prywatnego łotewskiego banku, którego miało dotyczyć przestępstwo łapownictwa. Ten dawny członek zarządu został zatrzymany w 2016 r. pod zarzutem prania pieniędzy, a prowadzone w jego sprawie dochodzenie zostało umorzone w zamian za dostarczenie informacji o zarzucanej I. Rimšēvičowi korupcji.
- 82 Po czwarte, I. Rimšēvičs twierdzi, że podnoszone przeciwko niemu oskarżenia są niedookreślone. KNAB twierdził, że I. Rimšēvičs został przekupiony po to, aby nie stawał na przeszkodzie prowadzonej przez ten prywatny łotewski bank działalności. Tymczasem prezesowi centralnego banku Łotwy takie uprawnienie nie przysługuje. Twierdzi on, że w bardzo nieprecyzyjny sposób zarzuca mu się dopuszczenie się działania negatywnego (zaniechanie), ponieważ osoba, która zgłosiła tę domniemaną korupcję, nie była w stanie wskazać żadnego działania pozytywnego. Ponadto wskazuje on, że EBC, działając na podstawie zalecenia komisji ds. rynków finansowych i kapitałowych, w 2016 r. cofnął licencję przyznaną temu prywatnemu łotewskiemu bankowi, co podaje w wątpliwość fakt, iż skarżący wspierał prowadzoną przez ten sam prywatny bank działalność.
- 83 EBC natomiast podnosi, że to do Trybunału należy dokonanie w niniejszym przypadku wykładni pojęcia poważnego uchybienia mogącego uzasadniać zwolnienie prezesa krajowego banku centralnego z urzędu w rozumieniu art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC, a także sposobu, w jaki należy to dopuszczenie się uchybienia udowodnić.

- 84 Jego zdaniem to do państwa członkowskiego przyjmującego środek, o którym mowa w art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC, należy wykazanie, że określone w tym przepisie warunki zostały spełnione. EBC podnosi w tym względzie, że spełnienie tych warunków winno zostać stwierdzone przez niezależny sąd, nie zaś – agencję rządową, prokuraturę krajową czy też decydującego o zastosowaniu środków ograniczających sędziego śledczego. Dzięki temu wymogowi możliwe jest poszanowanie prawa do rzetelnego procesu i zasady domniemania niewinności, które stanowią podstawę europejskiego systemu sądowego. EBC dysponowałby więc gwarancją, że względy, dla których ten prezes został zwolniony z urzędu, zostały należycie udowodnione. Nie ma wymogu, aby wydane przez ten sąd rozstrzygnięcie było ostateczne, tak więc decyzja o zwolnieniu prezesa krajowego banku centralnego może zostać w odpowiednim przypadku wykonana w rozsądnym terminie.
- 85 Niemniej jednak można przyjąć, że w wyjątkowych okolicznościach prezes banku centralnego państwa członkowskiego, którego walutą jest euro, może zostać zwolniony ze swego urzędu jeszcze przed wydaniem wyroku skazującego. Mogłoby tak być przykładowo w przypadku przyjęcia środka na podstawie potwierzonego czy też niezakwestionowanego dowodu.
- 86 EBC podkreśla, że w niniejszym przypadku KNAB zwolnił prezesa banku centralnego Łotwy jeszcze przed wydaniem przez sąd wyroku co do istoty sprawy skazującego go za zarzucane mu czyny i że na chwilę obecną nie posiada on żadnych informacji umożliwiających mu ustalenie, czy zachodzą uzasadniające przyjęcie tego środka okoliczności wyjątkowe. Bank ten wyjaśnia, że jest gotów zrezygnować z przysługującego mu prawa dostępu do akt sprawy, jeśli prowadzone dochodzenie karne wymaga poufnego traktowania dostarczonych Trybunałowi informacji.
- 87 W odniesieniu do obu tych spraw Republika Łotewska twierdzi, że informacje zawarte w aktach prowadzonej przeciwko I. Rimšēvičsowi sprawy karnej są objęte, zgodnie z art. 375 ust. 1 łotewskiego kodeksu postępowania karnego, tajemnicą dochodzenia.

Ocena Trybunału

- 88 Z art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC wyraźnie wynika, że, wnosząc przewidzianą w tym przepisie skargę, dany prezes czy też Rada Prezesów mogą powołać się na „naruszenie traktatów lub jakiegokolwiek reguły prawnej dotyczącej ich stosowania”. Wyrażenie to dotyczy głównie naruszenia warunków, od spełnienia których przepis ten uzależnia możliwość zwolnienia prezesa z urzędu.
- 89 Przepis ten stanowi w tym względzie, że prezes może zostać zwolniony z urzędu wyłącznie w dwóch przypadkach, a mianowicie wówczas, gdy nie spełnia już warunków koniecznych do wykonywania swych funkcji lub dopuścił się poważnego uchybienia.
- 90 W niniejszym przypadku nałożony na I. Rimšēviča zakaz pełnienia obowiązków prezesa banku centralnego Łotwy został uzasadniony potrzebami związanymi z prowadzeniem dochodzenia w sprawie podnoszonych przeciwko niemu zarzutów dopuszczenia się czynów uznanych za przestępstwa, które, gdyby zostały udowodnione, stanowiłyby „poważne uchybienie” w rozumieniu art. 14.2 statutu ESBC i EBC.
- 91 Należy od razu wyjaśnić, że, w przypadku skierowania do Trybunału skargi na podstawie art. 14.2 tego statutu, jego zadanie nie polega na zastąpieniu sądów krajowych właściwych do wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności karnej podejrzanego prezesa czy też na ingerowaniu w dochodzenie prowadzone przeciwko niemu przez właściwe na mocy prawa danego państwa członkowskiego organy władzy administracyjnej lub sądowej. Dla potrzeb takiego dochodzenia, a w szczególności w celu zapobieżenia utrudnianiu jego prowadzenia, może okazać się konieczne podjęcie decyzji o czasowym zawieszeniu w pełnieniu obowiązków.

- 92 Natomiast to do Trybunału należy sprawdzenie, w ramach uprawnień przyznanych mu w art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC, czy nałożony na prezesa czasowy zakaz pełnienia przezeń obowiązków został ustanowiony ze względu na to, iż istnieją wystarczające przesłanki świadczące o dopuszczeniu się przezeń poważnego uchybienia mogącego uzasadniać przyjęcie takiego środka.
- 93 W niniejszym przypadku zainteresowany podnosi przed Trybunałem, że nie dopuścił się żadnego z zarzucanych mu uchybień. Podobnie jak EBC stoi on na stanowisku, że Republika Łotewska nie przedstawiła żadnych dowodów zarzucanych mu nieprawidłowości. W istocie na pisemnym etapie prowadzonego przed Trybunałem postępowania Republika Łotewska nie uprawdopodobniła zarzutów korupcji, na podstawie których zostało wszczęte dochodzenie i wydano sporną decyzję.
- 94 Na rozprawie prezes Trybunału zwrócił się do przedstawicieli Republiki Łotewskiej o niezwłoczne podanie do wiadomości Trybunału dokumentów uzasadniających przyjęcie spornej decyzji, do czego ci przedstawiciele się zobowiązali. Niemniej jednak, jak wskazała rzecznik generalna w pkt 125–130 swej opinii, żaden z przedstawionych przez Republikę Łotewską po rozprawie dokumentów nie zawiera żadnego dowodu pozwalającego na stwierdzenie istnienia wystarczających przesłanek co do zasadności podniesionych przeciwko zainteresowanemu oskarżeń.
- 95 Pismem, które wpłynęło do sekretariatu Trybunału w dniu 8 stycznia 2019 r., Republika Łotewska zaproponowała przekazanie innych dokumentów „w rozsądnym terminie”, bez żądania ponownego przeprowadzenia ustnego etapu postępowania, który zamknięto po przedstawieniu opinii rzecznik generalnej zgodnie z art. 82 § 2 regulaminu postępowania. W drugim piśmie z dnia 30 stycznia 2019 r. Republika Łotewska ponowiła swój wniosek dowodowy i zwróciła się o ponowne otwarcie ustnego etapu postępowania. Niemniej jednak ten wniosek dowodowy, który dotarł do Trybunału już na etapie prowadzenia narad, nie został poparty żadnym uzasadnieniem wyjaśniającym opóźnienie w złożeniu tych dokumentów, tak jak wymaga tego art. 128 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem. Opisane przez rząd łotewski wyniki dochodzenia nie są w tym względzie istotne. Ponadto w tym wniosku dowodowym nie zawarto żadnych konkretnych i szczegółowych informacji na temat treści dokumentów, które państwo to proponowało przekazać. W tych okolicznościach oraz ze względu na rozpatrywanie spraw w trybie przyspieszonym, ten wniosek dowodowy, jak również wniosek o ponowne otwarcie ustnej części postępowania, zostały oddalone.
- 96 Tak więc Trybunał może jedynie stwierdzić, że Republika Łotewska nie wykazała, iż zwolnienie I. Rimšēviča z urzędu zostało oparte na istnieniu wystarczających przesłanek świadczących o tym, iż ten dopuścił się poważnego uchybienia w rozumieniu art. 14.2 akapit drugi statutu ESBC i EBC i w związku z tym uwzględnić zarzut dotyczący nieuzasadnionego charakteru tej decyzji. Nie ma zatem potrzeby badania pozostałych zarzutów.
- 97 Z powyższego wynika, że należy stwierdzić nieważność spornej decyzji w zakresie, w jakim zakazuje ona I. Rimšēvičowi wykonywania jego obowiązków prezesa banku centralnego Łotwy.

W przedmiocie kosztów

- 98 Zgodnie z art. 138 § 1 regulaminu postępowania kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Republika Łotewska przegrała sprawę, należy obciążyć ją nie tylko własnymi kosztami, ale także, zgodnie z żądaniem tej instytucji, kosztami poniesionymi przez EBC.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

1) Sprawy C-202/18 i C-238/18 zostają połączone do celu wydania wyroku.

- 2) **Stwierdza się nieważność wydanej przez Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (urząd antykorupcyjny, Łotwa) decyzji z dnia 19 lutego 2018 r. w zakresie, w jakim nałożono w niej na Ilmārsa Rimšēviča zakaz pełnienia obowiązków prezesa banku centralnego Łotwy.**
- 3) **Republika Łotewska pokrywa, oprócz własnych kosztów, również koszty poniesione przez Europejski Bank Centralny (EBC).**

Podpisy